

УДК 75.071(Мир):7.072.3](477)“20”

DOI <https://doi.org/10.15407/nte2023.02.032>

ЛАМОНОВА ОКСАНА

кандидатка мистецтвознавства, наукова співробітниця відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6937-421X>

LAMONOVA OKSANA

a Ph.D. in Art Studies, a research fellow at the Department of Visual, Decorative and Applied Arts of M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6937-421X>

Бібліографічний опис:

Ламонова, О. (2023) Мистецтвознавці про творчість Анни Миронової: враження та суперечності. *Народна творчість та етнологія*, 2 (398), 32–38.

Lamonova, O. (2023) Art Historians about the Works of Anna Myronova: Impressions and Contradictions. *Folk Art and Ethnology*, 2 (398), 32–38.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2023. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

МИСТЕЦТВОЗНАВЦІ ПРО ТВОРЧІСТЬ АННИ МИРОНОВОЇ: ВРАЖЕННЯ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ

Анотація / Abstract

У статті аналізується реакція української художньої критики на творчість однієї з провідних представниць сучасного вітчизняного мистецтва – Анни Миронової.

Анна Миронова – одна з найактивніших (близько двадцяти персональних виставок та більше сотні групових) і найтитолованіших сучасних вітчизняних молодих художниць. Зокрема, її ім'я фігурує у рейтингу *Forbes* (серед 25-ти персоналій) «Найуспішніші представники сучасного українського мистецтва у віці до сорока років» (2016). Окремий феномен становить увага преси до творчості мисткині. Починаючи з «Тіні трави» (2012), кожен новий проект А. Миронової незмінно викликає жвавий інтерес у мистецтвознавців і журналістів. Статті про неї регулярно виходять друком в офіційному виданні Національної спілки художників України «Образотворче мистецтво», виданні Товариства «Знання» України «Наука і суспільство», часописі «Музейний провулок», на затребуваних інтернет-порталах, про неї пишуть провідні дослідники сучасного мистецтва. Але кількість текстів, їхня емоційність та щирість не можуть приховати певної розгубленості авторів. Адаже творчості мисткині надаються навіть не різні, а протилежні за змістом коментарі та пояснення. Для тлумачення її проектів (як-от: «Посуха» (2012–2013), «Дезорієнтири» (2013), «Спека» (2014), «Геральдика бідних» (2014), «Герби спогадів» (2014), «Тихий проект» (2015), «Прості дії, прості речі» (2015), «Фрагменти?» (2016), «Між штрихами» (2017), «Простір» (2018), «За течією» (2018), «ЗРІЗ» (2019), «Проти світла» (2020), «Геотексти» (2021) та ін.) використовують хайку та сонети Ш. Бодлера,

філософію І. Канта і М. Гайдеггера, згадують О. Гакслі та великих художників минулого – Леонардо да Вінчі, Рембрандта, Клода Моне. Її вважають вільною від соціальних питань або заангажованою на них, однією з найяскравіших представниць «екологічного мистецтва» в Україні, своєрідною, але безсумнівною урбаністкою. Зрештою, у її проєктах вбачають глибокий духовний зміст, своєрідну образотворчу медитацію, спосіб зв'язку із силами та енергіями Всесвіту. Стаття виявляє основні шляхи та способи дослідження творчості А. Миронової, метою ж її є підтвердження чи спростування результативності та доцільності цих методів.

Ключові слова: Анна Миронова, проєкт, екологічне мистецтво, українське мистецтво 2000–2020-х років, українська художня критика 2000–2020-х років.

The reaction of Ukrainian art critics on the works of Anna Myronova as one of the leading representatives of modern Ukrainian art is analyzed in the article.

Anna Myronova is one of the most active (about twenty personal exhibitions and more than a hundred group exhibitions) and the most honored contemporary Ukrainian young artists. In particular, her name is stated in the *Forbes* rating (among 25 personalities) *The Most Successful Representatives of Modern Ukrainian Art under the Age of Forty* (2016). The press attention to the artist's works is a separate phenomenon. Starting with *Shadows of the Grass* (2012), each new project of A. Myronova arouses permanently the keen interest of art critics and journalists. Articles about her are published regularly in the official edition of the National Union of the Artists of Ukraine *Fine Arts*, the *Science and Society* edition of the *Knowledge of Ukraine* Association, the *Museum Lane* magazine, on serious Internet portals, and leading researchers of contemporary art write about her. But the number of texts, their emotionality and sincerity, cannot hide some kind of confusion of the authors. After all, comments and explanations to the artist's works are given not even different, but opposite in content. Thus, the haiku and sonnets of C. Baudelaire, the philosophy of I. Kant and M. Heidegger are used, A. Huxley and the names of great artists of the past (Leonardo da Vinci, Rembrandt, Claude Monet) are mentioned for a better understanding of her projects (such as *Drought* (2012–2013), *Disorientations* (2013), *Heat* (2014), *Heraldry of the Poor* (2014), *Arms of Reminiscences* (2014), *Still Project* (2015), *Simple Actions, Simple Things* (2015), *Fragments?* (2016), *Between Touches* (2017), *Space* (2018), *Along the Current* (2018), *CUT* (2019), *Against the Light* (2020), *Geotexts* (2021), etc.). She is considered to be free from social issues or prejudiced to them, one of the brightest representatives of *eco-art* in Ukraine, a peculiar but unquestionable urbanist. After all, in her projects they see a deep spiritual meaning, an original artistic meditation, a way of connecting with the forces and energies of the universe. The main ways and methods of researching A. Myronova's works are revealed in the article, and its purpose is to confirm or refute the *fruitfulness* and expediency of these methods.

Keywords: Anna Myronova, project, eco-art, Ukrainian art of 2000–2020s, Ukrainian art criticism of 2000–2020s.

Постановка проблеми. Анна Миронова – активна українська художниця, яскрава представниця покоління вітчизняних митців, чия діяльність розпочалася в 2000–2010-х роках. Преса ставиться до її нових виставок і проєктів з винятковою увагою. Але пояснення та коментарі, що їх надають її творчості як журналісти, так і дослідники-мистецтвознавці, часто виявляються такими, що виключають розуміння і зміст одне одного.

Зв'язок з науковими чи практичними завданнями. Дослідження створено в ході роботи над індивідуальною плановою темою авторки «Українська графіка 2010–2020-х років: вплив “актуального мистецтва” та проблема публіцистичності», а також загальною плановою темою відділу образотворчого та декоративно-прикладного мис-

тецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України «Образотворче мистецтво України: питання адаптації європейського художнього досвіду і саморефлексії».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи з «Тіні трави» (2012), кожен новий проєкт Анни Миронової незмінно викликає жвавий інтерес у мистецтвознавців і журналістів. Статті про неї регулярно виходять друком в офіційному виданні Національної спілки художників України «Образотворче мистецтво» [2; 14; 16; 17], виданні Товариства «Знання» України «Наука і суспільство» [9; 11; 12], часописі «Музейний провулок» [8], на затребуваних інтернет-порталах [13; 15]. Про А. Миронову писали провідні дослідники актуального мистецтва, зокрема Г. Складенко [19]. У стат-

ті зібрано майже всю основну бібліографію про художницю. Авторці цієї розвідки належить чотири публікації про творчість мисткині [9–12].

Мета статті. Проаналізувати публікації про Анну Миронову у вітчизняній пресі, включаючи інтернет-видання, виявити основні шляхи і способи дослідження її творчості, підтвердити чи спростувати результативність та доцільність цих методів.

Виклад основного матеріалу. Анна Миронова ¹ – українська мисткиня нової генерації. Про неї в підкреслено захопленому тоні пишуть відомі мистецтвознавці, часопис «Образотворче мистецтво» присвячує окрему публікацію чи не кожному її новому проекту [див.: 2; 14; 16; 17], а точну кількість статей про себе в інтернет-виданнях не знає, за її зізнанням, навіть сама Анна. Але чи допомагають численні пояснення та коментарі насправді зрозуміти й відчутти її мистецтво, таке несподіване і таке просте водночас? Зізнання художниці «Люблю ощадливість і точність, навіть у поезії» [див.: 8, с. 135] мало наслідком майже обов'язкове згадування та цитування в статтях про неї хайку – іноді одного-двох, іноді – кількох десятків ², з відповідним висновком: «<...> твори Анни Миронової – дзенівські, прості, лаконічні, фантазійні, абстрактні композиції реальних речей», хоча й із «застереженням»: «на перший погляд» [14, с. 39]. Водночас О. Гаврош поставила епіграфом до своєї статті (про проект «ЗРІЗ» (2019), галерея «Дзига», м. Львів) два рядки із сонета Шарля Бодлера «Відповідності» у перекладі Дмитра Павличка: «Там символів ліси густі, немов трава, / Крізь них людина йде і в них людина тоне» [2, с. 82]. І це вийшло цілком доречно. Та й наведена вище «дзенівська» цитата має цілком навіть не «західно-європейське», а «західне» продовження: «Однак процес споглядання Миронової в проектах-рефлексіях <...> радше суголосний Кантівському розумінню споглядання, коли об'єкт для нашої свідомості – цілісність» [14, с. 39]. Авторка ж іншої публі-

кації (про проект «Край») згадує та цитує М. Гайдеггера [5].

Зовсім не «дзенівськими» виявляються й імена «великих», з якими, щоправда, не порівнюють молоду українську мисткиню, але про яких згадують, перебуваючи в просторі її проектів. «Візуалізувати побачене – хіба цього не робили класики протягом століть – від Леонардо, Рембрандта і до романтиків та імпресіоністів?», – міркує, наприклад, З. Навроцька [17, с. 51]. Ще один імпресіоніст, Клод Моне, постає в інтерв'ю-монологі вже самої Анни: «Тепер розумію Клода Моне, котрий писав десятки варіантів лондонських мостів і соборів, тополь і латаття» [цит. за: 8, с. 135].

Що ж до «позасуспільності» творчості Анни Миронової, то про це пишуть прямо («Її мова – лаконічна та виразна, позбавлена суспільного галасу та відповідальності за людство» [2, с. 83]) або опосередковано («<...> сьогодні, у час суспільних зламів, трагедій, хаосу, воно [мистецтво А. Миронової. – О. Л.] несе в цей світ духовну рівновагу, глибокі символи, сповнений любові зміст, ніби вказуючи співвітчизникам на справжній сенс буття» [17, с. 51]). Але як тоді бути із живописними серіями «Геральдика бідних» та «Герби спогадів» (обидві – 2014), які «заангажовані на соціальних питаннях, поняттях пам'яті» [14, с. 38]? Сама Анна розповідає: «В проекті Олександра Соловйова “Елементи дійсності” в рамках IX ART-KYIV Contemporary 2014 я взяла участь із серією “Геральдика бідних”. Це – біль від порушення цілісності: країни, міста, села, паркан садиби, шкіра людини. У цьому ряду межа спадкової земельної ділянки – передостанній рубіж, за ним уже стоїть питання життя. Самі тому ці герби складаються з фрагментів сільських парканів і тіней від них. У тому ж році я продовжила тему геральдики проектом “Герби спогадів”» [15]. Не випадково Г. Складенко вбачає в «орнаменталізованих зображеннях дерев'яних парканів та тіней від них [ідеться про “Геральдику бідних”. – О. Л.] споконвічну для України тему “своєї

землі»», що «була інтерпретована через приватну ділянку, боротьба за яку стає частиною історії, особистої і суспільної» та відмічає «певний драматизм, майже монументальну виразність» у цій серії [19]. Не зайвим було б також звернути увагу на рік створення обох живописних серій³. Отже, як виявляється, «Анна Миронова, на відміну від багатьох своїх ровесників, не дистанціюється від життя, втікаючи в уявні виміри формально. А навпаки – наближається до нього впритул» [17, с. 50]. Утім, у кінці попереднього речення можна було б поставити як крапку, так і знак питання.

Але ось, здавалося б, безсумнівне твердження, свого роду мистецтвознавча аксіома – екологічна тематика проектів художниці («Єдність природи – єдність із собою», – скаже вона в одному з інтерв'ю [15]). Звичайно ж, вона з'явилася не одразу. Вважається, що переломним став проект «Тінь трави» (2012, м. Київ, «Я Галерея»), якому передувала подорож – точніше, кілька подорожей – до Криму. Але ще на два роки раніше, у 2010-му, Анна Миронова започаткувала несподіваний для себе проект «Проросле минуле» – відеохроніку повільного, споконвічного у своїх ритмах проростання та зростання пшеничних зернят серед метушні офісів сучасного мегаполісу. Утім, хоча «Проросле минуле» дійсно можна вважати першим кроком мисткині на (чи все ж таки «до»?) шляху, який виявився дуже плідним, надалі вона працювала та діяла дещо інакше.

Окрім «Тіні трави», яка вже набула статус «сучасної класики», до «екологічних» можна віднести також проекти «Посуха» (2012–2013), «Спека» (2014), «Фрагменти?» (2016), «За течією» (2018), «Проти світла» (2020), «Край» (2020), серію «Опале листя» (2014), авторську книгу «ВОДА ОДНА» та ін. Однак у той самий «часовий проміжок» вкладаються проекти, «екологічна» складова яких є менш очевидною, як-от: «Дезорієнтири» (2013), «Геральдика бідних» (2014), «Герби спогадів» (2014),

«Тихий проект» (2015), «Прості дії, прості речі» (2015), «Між штрихами» (2017), «Простір» (2018), «ЗРІЗ» (2019), серії «Зовнішність» (2015), «На межі» (2015), «Горизонталі» (2017), «Наді мною» (2017), скульптурна композиція «Злам» (2018).

Крім того, дозволимо собі заперечити абсолютну «антиурбаністичність» екологічних проектів художниці. Звичайно, сама Анна Миронова цілком відверта: «Я дуже люблю природу. Її малюю. Там мені легко, вона дає мені силу, свободу, насагу. Особливо захоплюють мене відкриті простори поля, луку. В них так мало “зображення” і так багато енергії та змісту» [19]. Але зроблені з цього зізнання висновки трактували ситуацію дещо ширше. «Її втеча за місто – це <...> порятунок, інтуїтивне прагнення сучасника технічного прогресу, якому не затишно в довкіллі хмарочосів, згармонізувати власний духовний світ зі світом Божим, де кожна зів'яла пелюстка має велике значення», – пише, наприклад, З. Навроцька [17, с. 50–51]. Звісно, до шанувальників хмарочосів⁴ Анна Миронова не належить, але міста, навіть мегаполіси, навіть Київ, складаються поки що не лише з них. І для деяких «складових» Києва, з яким пов'язане, фактично, усе життя мисткині, вона знайшла несподівано поетичні, навіть дещо щемливі слова: «Багатьом подобаються мої “Мости”, мені – також. Хто мені їх нашептав? Мости. Навчаючись, я щодня долала дорогу з мостами з Лівого берега, де жила, до Правого, де навчалася. І завжди бачила їх по-різному, за різних погодних умов, за різної пори року, впродовж доби. Вони фантастичні, загадкові й неповторні <...> Мої київські мости я обходила десятки разів, аж поки вони заговорили» [цит. за: 8, с. 135]⁵. Чи не здається вам, що той, до кого промовляють мости, – все ж таки трошечки урбаніст?

А можна просто дещо змінити «кут зору», як це сталося в живописній серії «Наді мною»: «Ідея проекту виникла від усвідомлення, що моє рідне місто в якийсь момент здалося мені знайомим лише напо-

ловину. Воно немов розділилося по горизонталі на дві частини. Нижня частина зрозуміла кожному: нескінченний рух машин і поспіх людей. Верхній рівень – прихований від ока метушливого обивателя. Саме тому ми залишаємо без уваги унікальні художні рішення фасадів будівель старої частини Києва, з їх орнаментами і дивовижними кольоровими рішеннями. Дивимось вниз і не помічаємо графічних переплетень електропроводів, ажуру, витканого з листя розлогих крон багатовікових дерев. Як нагадування про цей “верхній ярус”, для своїх робіт я обрала саме рослинні елементи» [цит. за: 18]. Дванадцять полотен, з яких складалася експозиція, були розміщені трохи вище, ніж зазвичай: «Таке художнє рішення Миронова пояснює спробою перевести погляд глядача вище лінії горизонту, запропонувати екскурсію знайомими місцями, красу яких ми перестали помічати» [18]. Адже, за словами мисткині, «Художник працює завжди і в будь-яких умовах» [7].

До того ж наймонументальніший (на теперішній час) проект Анни Миронової «Геотексти» (2019) свідчить не лише про досить оригінальне трактування екологічної тематики, але й, можливо, про поступовий вихід за її межі. Адже саме у зв'язку з «Геотекстами» було зазначено, що «Духовно творчість Миронової, безперечно, споріднена з попередньою генерацією українських художників – тими з них, хто під час роботи на пленерах і симпозиумах зосередився на пошуках засобів виразності для передачі суб'єктивного сприйняття сакральних “місць сили”, таємничих енергій, первинних сутностей» [16, с. 80–81]. Що, до речі, трохи не узгоджується з думкою іншої дослідниці, яка вважає, що «Анна Миронова – художниця інтелектуальна» [17, с. 51]. Утім, навіть Г. Склярєнко у своєму максимально зваженому тексті, врешті-решт, зізнається: «Здається, творчість Анни Миронової ділиться на два, майже протилежні, напрямки» [19].

І все ж таки всім роботам молоді художниці притаманна спільна, універсальна якість, своєрідна «харизма». Саме тому, «попри зовнішню відмінність, її твори впізнаються зразу, об'єднані загальною темою, спільністю авторського бачення і особливостями художньої мови» [19]. І, як це не дивно, основою цієї «харизми» є суб'єктивність. «У <...> моїх <...> роботах, як у щоденнику, дуже багато особистого та інтимного, але, як у тайнопису, зрозумілого лише автору. Кожен шматочок містить у собі пам'ять про ціле», – каже мисткиня [15]. А розповідаючи про проект «Фрагменти?», додає: «У кожному окремому фрагменті я безпомилково пригадую подію, переживання, час і місто, де він створювався, настрій, з яким я працювала» [15].

«Анна Миронова слухає і чує себе» [14, с. 39] – і, додамо, їй завжди є, що собі сказати («У моїй творчості виходить так, що всі ідеї пов'язані між собою: один проект дає поштовх до виникнення іншого, нібито тримаючись рукою за попередній» [15]. Саме тому її творчість справляє враження не просто цілісної, але природної та, якщо можна так сказати, цілеспрямованої, такої собі моріаківської «дороги до моря»⁶.

Висновки. Анна Миронова працює в різних видах і жанрах як традиційного, так і актуального мистецтва (графіка, живопис, скульптурні об'єкти, авторська книга), але насамперед вона є авторкою власних проєктів, які можна назвати «виставки-вистави». Головною особливістю творчості молоді художниці є природність розвитку в поєднанні з постійним рухом уперед, що створює враження дуже гармонійної, але суто індивідуальної, навіть дещо закритої системи. Водночас усе мистецтво Анни Миронової характеризується змістовною ємністю та глибокою, емоційною поетичністю. Саме це дозволяє дослідникам по-різному розуміти та коментувати проєкти художниці, але не варто забувати також і про виняткову цілісність її творчості.

Примітки

¹ Народилася 3 січня 1977 року в м. Києві. Членкиня Спілки дизайнерів України (2007) та Національної спілки художників України (2008). Закінчила Київський художньо-промисловий технікум (нині Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука), Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури (Київ, 2007; викл. А. Чебикін, В. Кириченко). Учасниця всеукраїнських і зарубіжних художніх виставок (від 2002). Персональні виставки: у Києві (2010, 2014–2017), Львові (2016). Загалом має близько 20 персональних виставок та понад сотню групових. Посіла І місце в номінації «Живопис, графіка, скульптура» на «Форумі творчої молоді м. Києва» (2008). Лауреатка Всеукраїнського трієнале графіки (Київ, 2015). Премія ім. О. Данченка (за найкращу роботу року, 2017). Увійшла до рейтингу *Forbes* (серед 25-ти персоналій) «Найуспішніші представники сучасного українського мистецтва у віці до сорока років» (2016). Деякі роботи зберігаються в арт-центрах «Я Галерея» і «Щербенко», галереї «Voloshyn» (усі – Київ), Музеї історії міста Києва, Одеському художньому музеї, Музеї сучасного українського мистецтва Корсаків та в інших публічних і приватних колекціях в Україні, а також за кордоном.

² Так, публікація про творчість А. Миронової в журналі «Музейний провулок» [8] супроводжувалася 32 хайку в перекладах М. Лукаша та В. Маркової.

³ Цікаво було б зіставити ці живописні проекти Анни Миронової із фільмом Михайла Ілленка «Толока» (2020): своя ділянка – своя хата, постійне порушення цілісності («Вік української хати короткий – від війни до війни» (Вікіпедія)). Утім, висновки художниці помітно відрізняються від тих, що їх пропонують автори фільму: «Завдяки толоці жодна хата в Україні ніколи не була “скраю”, завжди у центрі громади» (Вікіпедія).

⁴ Згадаймо, наприклад, пізні лінорити Олексія Фіщенко («Величний спокій. Київ зростає» (1986), «Звабливі абрисы» (1988), «Злам вечірнього світла», «Синій плам'я» (обидва – 1990) або пастелі молодої сучасної художниці Інги Леві («Yellow Sugar» (2013), «Under the Bridge» (2015), «Панорама. Позняки» (2018)).

⁵ Маємо звернути увагу на особливе ставлення до реальних (хоча й не обов'язково київських) мостів та розкриття емоційної символіки цього образу в інших українських графіків – Інги Леві («Under the Bridge» (2015)), Володимира Іванова-Ахметова («З того берега Дніпра. Сезон полювання на кролики» (2016–2017)), Андрія Левицька («On the Bridge» (2021)), Катерини Свіргуненко.

⁶ «Життя більшості людей – мертва дорога і нікуди не веде. Але інші із самого дитинства знають, що вони йдуть до незнаного моря. І вони відчувають віяння вітру, дивуючись його гіркоті, і смак солі на своїх губах, але ще не бачать мети, поки не здолають останньої дюни, і тоді перед ними розкинеється безмежна, клекотлива широчінь, і вдарить їм в обличчя пісок і піна морська» (Моріак Ф. Дорога в нікуди. Москва, 1989. С. 281; переклад наш). Український (та російський) переклади назви роману, на нашу думку, є неточними. Французькою книга називається «Les Chemins de la mer», тобто «Дороги до моря».

Джерела та література

- Белан І. Легенди та міфи древнього Канева. *Pragmatika*. 2020. 8 листопада. URL : <https://pragmatika.media/legandy-i-mify-drevnego-kaneva/>.
- Гаврош О. На зламі зрізів. *Образотворче мистецтво*. 2019. № 4. С. 82–83.
- «Геотексти» Анни Миронової у «ЧервонеЧорне». *Esthete Газета*. 2020. № 8. С. 5.
- Єфремова В. «Фрагменти» від трьох відомих художників. *Справи сімейні*. 2020. 6 листопада. URL : <https://familytimes.com.ua/mistectvo/fragmenti-vid-trokh-vidomikh-khudozhnikiv>.
- Золотнюк А. Позбуваючись зайвого. *Збруч*. 2020. 17 березня. URL : <https://zbruc.eu/node/96313>.
- Золотнюк А. Графічні ландшафти Анни Миронової (інтерв'ю з художницею). *Простір*. 2021. URL : <https://www.prostranstvo.media/uk/grafichni-landshafty-anny-myronovoyi/>.
- Історії мистецтва. Мистецтво на карантині. Щиро. Історії про... *Національний центр «Український дім»*. Онлайн-проект. 2020. URL : <https://uadim.in.ua/shyro-istorii-pro/mystectvo>.
- Корсунь Д. Ганна Миронова: «Від білого світла до білого світла». *Музейний провулок*. 2010. №2 (16). С. 134–139.
- Ламонова О. «Проти світла» Анни Миронової. *Наука і суспільство*. 2021. № 5–6. С. 63–64.
- Ламонова О. «Проти світла» Анни Миронової. *Культура і життя*. 2021. № 13–18 (липень-вересень). С. 20.
- Ламонова О. «Тінь трави». *Наука і суспільство*. 2022. № 9. С. 62–63.
- Ламонова О. «Вода одна»: творчі потаємни Анни Миронової. *Наука і суспільство*. 2023. № 3. С. 62–63.
- Ліміна П. «Між штрихами». Анна Миронова у «Ya Gallery». *Chernozem*. 2017. 27 липня. URL : <https://chernozem.info/event/mizh-shtrihami-anna-mironova-u-ya-gallery/>.

14. Маричевська О. Інтимна рефлексія Анни Миронової. *Образотворче мистецтво*. 2016. № 3. С. 38–39.
15. Миронова А. Мой дневник – мои работы. *ART UKRAINE*. 2016. 17 февраля. URL : <https://artukraine.com.ua/a/anna-mironova--moy-dnevnik--moi-raboty/#.ZCfzIPZByHs>.
16. Мітякіна О. Канівський міф Анни Миронової. *Образотворче мистецтво*. 2021. № 1. С. 80–83.
17. Навроцька З. «Простір» Анни Миронової. *Образотворче мистецтво*. 2019. № 2. С. 50–51.
18. Рубльовська Р. Погляд знизу. У Voloshyn Gallery проходить виставка Анни Миронової. *NV.ua*. 2017. 4 грудня. URL : <https://life.nv.ua/ukr/art/pogljad-znizu-u-voloshyn-gallery-prohodit-vistavka-anni-mironovoji-2315874.html>.
19. Скляренко Г. «Листя, трави та луки» Анни Миронової. *Chernozem*. 2018. 26 липня. URL : <https://chernozem.info/journal/180726/>.
20. Хомченко М. Анна Миронова: «Все у Всесвіті має свій кінець, і все не має кінця» (інтерв'ю з художницею). *Your Art*. 2021. 17 червня. URL : <https://supportyourart.com/conversations/anna-myronova-vse-u-vsesviti-maye-svij-kinecz-i-vse-ne-maye-kinczya/>.

References

1. BELAN, Irina. The Legends and Myths of Ancient Kanev. *Pragmatika*, 2020, November 8. Available from: <https://pragmatika.media/legendy-i-mify-drevnego-kaneva/> [in Russian].
2. HAVROSH, Oksana. On the Break of Shears. *Fine Arts*, 2019, 4, pp. 82–83 [in Ukrainian].
3. ANON. *Geotexts* of Anna Myronova in “BlackRed”. *Esthete Newspaper*, 2020, no. 8, p. 5 [in Ukrainian].
4. YEFREMOVA, Valentyna. *Fragments* from Three Famous Artists. *The Family Matters*, 2020, November 6. Available from: <https://familytimes.com.ua/mistectvo/fragmenti-vid-trokh-vidomikh-khudozhnikiv> [in Ukrainian].
5. ZOLOTNIUK, Anna. Getting Rid of Superfluous. *Zbruch*, 2020, March 17. Available from: <https://zbruc.eu/node/96313> [in Ukrainian].
6. ZOLOTNIUK, Anna. The Graphic Landscapes of Anna Myronova (Interview with the Artist). *The Space*, 2021. Available from: <https://www.prostranstvo.media/uk/grafichni-landshafty-anny-myronovoyi/> [in Ukrainian].
7. ANON. Stories of Art. The Art in Quarantine. It's Sincerely. Stories about... *The Ukrainian House National Centre Online-Project*. 2020. Available from: <https://uadim.in.ua/shyro-istorii-pro/mystectvo> [in Ukrainian].
8. KORSUN, Dmytro. Anna Myronova: “From White Light to White Light”. *The Museum Lane*, 2010, no. 2 (16), pp. 134–139 [in Ukrainian].
9. LAMONOVA, Oksana. “Against the Light” by Anna Myronova. *Science and Society*, 2021, no. 5/6, pp. 63–64 [in Ukrainian].
10. LAMONOVA, Oksana. “Against the Light” by Anna Myronova. *Culture and Life*, 2021, no. 13–18 (July – September), p. 20 [in Ukrainian].
11. LAMONOVA, Oksana. “Grass Shadow”. *Science and Society*, 2022, no. 9, pp. 62–63 [in Ukrainian].
12. LAMONOVA, Oksana. “Water is One”: Creative Secrets of Anna Myronova. *Science and Society*, 2023, no. 3, pp. 62–63 [in Ukrainian].
13. LIMINA, Polina. “Between Strokes”. Anna Myronova in “Ya Gallery”. *Chernozem*, 2017, July 27. Available from: <https://chernozem.info/event/mizh-shtrihami-anna-mironova-u-ya-gallery/> [in Ukrainian].
14. MARYCHEVSKA, Oksana. Intimate Reflection of Anna Myronova. *Fine Arts*, 2016, no. 3, pp. 38–39 [in Ukrainian].
15. MYRONOVA, Anna. My Diary – My Works. *ART UKRAINE*, 2016, February 17. Available from: <https://artukraine.com.ua/a/anna-mironova--moy-dnevnik--moi-raboty/.ZCfzIPZByHs> [in Russian].
16. MITIAKINA, Olena. Kaniv Myth of Anna Myronova. *Fine Arts*, 2021, no. 1, pp. 80–83 [in Ukrainian].
17. NAVROTSKA, Zoia. “The Space” by Anna Myronova. *Fine Arts*, 2019, no. 2, pp. 50–51 [in Ukrainian].
18. RUBLIOVSKA, Roksana. The View from Below. There is an Exhibition of Anna Myronova in Voloshyn Gallery. *NV.ua*. 2017, December 4. Available from: <https://life.nv.ua/ukr/art/pogljad-znizu-u-voloshyn-gallery-prohodit-vistavka-anni-mironovoji-2315874.html> [in Ukrainian].
19. SKLIARENKO, Halyna. “Leafs, Herbs and Meadows” by Anna Myronova. *Chernozem*, 2018, July 26. Available from: <https://chernozem.info/journal/180726/> [in Ukrainian].
20. HOMCHENKO, Milena. Anna Myronova: “Everything in the Universe has Its End and Everything has't End”. *Your Art*, 2021, June 17. Available from: <https://supportyourart.com/conversations/anna-myronova-vse-u-vsesviti-maye-svij-kinecz-i-vse-ne-maye-kinczya/> [in Ukrainian].

Надійшла / Received 20.04.2023

Рекомендована до друку / Recommended for publishing 13.06.2023